

IN MEMORIAM

KARSAI DÁNIEL (1977–2024)

Karsai Dániel majd' két éven keresztül versenyt futott az idővel, hogy az általa oly jól ismert strasbourggi Emberi Jogok Európai Bírósága még életében döntson az eutanázia és az asszisztált öngyilkosság magyarországi tilalmának egyezménybe ütközéséről. A döntés ugyan időben született, de a kérelem elutasításáról szólt. Az ügy arra indította a szerkesztőseget, hogy következő tematikus számunkat az eutanázia témájának szenteljük, és ezzel is tisztelegjünk állandó szerzőnknek (utolsó cikkét, egy számára ugyancsak kifogásolható, Magyarországot érintő strasbourggi döntésről, amely a *Fundamentum* 2023/2–3. számában jelent meg, már a betegsége alatt írta) az emberi jogok magyarországi érvényesüléséért folytatott utolsó harca előtt.

Nagyon szeretttük volna még Dani életében kijönni ezzel a számmal. Sajnos, ez nem sikerült. Csak annyit értünk el, hogy a róla szóló jogerős strasbourggi döntésnek azt a hosszabb összefoglalóját, amelyet a mostanra elkészült szám is tartalmaz, előzetesen kitettük a *Fundamentum* honlapjára, így azt még olvashatta. És ahogy sohasem lankadó szakmai érdeklődését ismertük, bizonyára olvasta is.

Dani azonban nem végleg lett pervesztes, mert biztosak lehetünk benne, hogy előbb-utóbb kialakul az európai konszenzus – amelynek hiánya most még panasza elutasítását eredményezte –, és elismerést nyer az életvégi döntésekben az egyéni autonómia. Harcával tehát Dani adósává tette Európa azon lakosait, akik egyszer majd élni tudnak ezzel az emberi méltósággal összefüggő joggal. De a fő adósok Magyarországgal polgárai. És nem csak a mostani, az alkotmány címéből és az állam nevéből ellopott Magyar Köztársaság, hanem egy jövőbeni valódi köztársasági Magyarország polgárai is. Mert a köztársaság nem csak az állam formája, nem csak annyit jelent, hogy nem élünk monarchiában, hanem egyfajta értékközösség, lehetőleg minél több emberé az állampolgárok közösségén belül, akik – sokféle felfogásuk ellenére – aktív közéleti részvétel révén, közösen tesznek azért, hogy szabadságban és demokráciában élhessenek. Úgy, mint az 1848-as forradalom és szabadságharc, valamint Kossuth 1851-es alkotmánytervezetének hívei; a köztársaságról szóló 1946. évi I. törvény, majd az 1989-es rendszerváltás kezdeményezői és alkotmányának megalkotói. A magyar történelemnek ezek a ritka demokratikus pillanatai – a belső-külső ellenség nyomása alatt – éppen azért voltak olyan rövid életűek, mert egy szűkebb

eliten túl nem voltak elegenden azok, akik aktívan kiálltak a köztársaság elveiért.

Dani egész munkássága ennek az ideálnak a megvalósításáról szólt. Az emberhez méltó halál szabadságának követelése nemcsak saját maga, de az egész politikai közösség számára a személynek azt az autonómiáját kívánta meghonosítani, ami nélkül nincs szabadság és demokrácia. Tette mindezt egy, az egyéni szabadságot lábbal taposó illiberális rendszerben. Ezzel a törekvéssel folytatója lett egy nem olyan régi és, sajnos, felemás sikerű hagyománynak, amelyet az első Alkotmánybíróság indított el, az egy éve elhunyt Sólyom László vezetésével. Ez a testület iktatta a „láthatatlan alkotmány” betűi közé az egyenlő méltóságú személyek önrendelkezési jogát. Az eutanázia kérdésében azonban Sólyom és a bíróság megtorpant. Nem vállalták a testület előtt fekvő indítvány elbírálását, mert úgy ítélték meg, hogy az általuk kialakítani vágyott alkotmányos kultúra állapota nem teszi még lehetővé az önrendelkezési jog kiterjesztését az életvégi döntésekre. Mint 2010 óta látjuk, ennek a kultúrának a hiánya is közrejátszott abban, hogy a polgárok jelentős hányada szó nélkül hagyta/hagyja a köztársaságnak, a demokráciának és az alkotmányosságnak, és ezen belül az egyének önrendelkezési jogának a hiányát.

Dani harca az emberhez méltó halál kodifikációjáért tehát messze túlvezet egy jogelv meghonosításán. Arról is szól, hogy vajon mennyi esélye van az ilyen kezdeményezéseknek arra, hogy a szélesebb közvélemény megértse ennek és az ehhez hasonló ügyeknek a fontosságát nemcsak egy liberális demokratikus alkotmányosság meggyökereztetésében, hanem abban is, hogy méltósággal élhessék életüket, és ha ez nem lehetséges, választhassák a méltó halált. De ugyanez az ideál vezérelte Danit akkor is, amikor alkotmányjogi versenyeket szervezett a jogi egyetemen, amikor alkotmánybíróági esetek magyarázatról szóló könyvet jelentetett meg, amikor magas szakmai színvonalon szólt hozzá alkotmányjoggal és emberi jogokkal kapcsolatos jogi és közéleti vitákhoz minden lehetséges fórumon (mint említettük, a *Fundamentum* hasábjain is), és amikor ügyvédi irodája tevékenységének középpontjába emberi jogi ügyek hazai és strasbourggi képviselését tette.

Ezért a republikánus attitűdéért is büszkén emlékezhet rá a *Fundamentum* szerkesztősege, minden mai és majdani magyar polgárral együtt.